

Отримано: 7 березня 2018 р.

Прорецензовано: 15 березня 2018 р.

Прийнято до друку: 19 березня 2018 р.

e-mail: janamar.lviv@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2018-1(69)/2-43-46

Мокривська М. Т. Прикметники на позначення рис характеру в давньогрецькому романі. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 1(69), ч. 2, березень. С. 43–46.

УДК 811.14'02'367.623:82-31(38)

Мокривська Мар'яна Теодорівна,

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ПРИКМЕТНИКИ НА ПОЗНАЧЕННЯ РИС ХАРАКТЕРУ В ДАВНЬОГРЕЦЬКОМУ РОМАНІ

У статті досліджуються прикметники на позначення рис характеру у романах «Ефіопіка» Геліодора та «Левкіппа і Клітофонт» Ахілла Татія. За допомогою лексикографічних джерел та контекстуального аналізу виокремлено лексико-семантичну групу даних прикметників, поділено їх на чотири лексико-семантичні класи, проаналізовано їх лексико-семантичні та синтагматичні особливості.

Ключові слова: прикметник, лексема, лексико-семантична група, давньогрецький роман

Мокривская Марьяна Теодоровна,

Львовский национальный университет имени Ивана Франко, г. Львов

ПРИЛАГАТЕЛЬНЫЕ, ОБОЗНАЧАЮЩИЕ ЧЕРТЫ ХАРАКТЕРА ЧЕЛОВЕКА В ДРЕВНЕГРЕЧЕСКОМ РОМАНЕ

В статье исследуются прилагательные, обозначающие черты характеров в романах «Эфиопика» Гелиодора и «Левкиппа и Клитофонт» Ахилла Татия. С помощью лексикографических источников и контекстуального анализа выделена лексико-семантическая группа данных прилагательных, они разделены на четыре лексико-семантических класса, проанализированы их лексико-семантические и синтагматические особенности.

Ключевые слова: прилагательное, лексема, лексико-семантическая группа, древнегреческий роман.

Mariana Mokrivska,

Ivan Franko National University of Lviv

ADJECTIVES THAT ARE USED IN ANCIENT GREEK NOVELS TO DESCRIBE CHARACTER TRAITS

The article examines adjectives that are used in the novels *Aethiopica* by Heliodorus and *Leucippe and Clitophon* by Achilles Tatius to describe character traits. With the help of lexicographic sources and contextual analysis, the lexical-semantic group of these adjectives has been determined, and they have been divided into four lexical-semantic classes: adjectives that contain the seme «intelligence», adjectives that contain the seme «emotion», adjectives that contain the seme «will», and adjectives that contain the seme «morality» and express compliance/non-compliance with the standard. The analyzed lexemes are combined with different thematic groups of nouns and are used to denote beings and objects. All lexemes from the lexical-semantic group are characterized by different breadth and intensity of connectivity. The group of adjectives which denote moral traits is the most numerous and productive. There are 27 of them, and they are combined with 42 nouns. Among them, the highest coefficient of connectivity has the adjective *αγαθός*, which is combined with 28 nouns, and in the analyzed novels it also has seven shades of meaning, which are united by a common notion of positive appraisal. Adjectives with the seme «will» are used less frequently – 16 lexemes. Groups of adjectives denoting emotional and intellectual character traits are the least used, seven and four respectively. By examining the language used by Heliodorus and Achilles Tatius, we were able to identify active use of adjectives that describe character traits as a means of expressing specificity of the mental world.

Key words: adjective, lexeme, lexical-semantic group, ancient Greek novel.

Постановка проблеми: Людина завжди була, є і буде найцікавішим явищем для самої людини, оскільки постійно пізнає й оцінює подібних до себе, адже людина – це «жива система», що є єдністю фізичного й духовного начал, мова ж є відображенням цих явищ. Висловлюючи своє знання про оточуючу дійсність, людина категоріями мови визначає свою власну характеристику. У цьому плані мова є антропоцентричним явищем. Особливо яскраво антропоцентрична функція мови проявляється на лексико-семантичному рівні, зокрема, в системі прикметника як одиниці мови, що позначає характерні ознаки людини та риси, притаманні їй. Мовознавці вважають, що прикметник суміщає у своїй структурі «семантичний та прагматичний аспекти мови, що відображається у значенні лексичних одиниць та їх вживанні» [4, с. 7], а також йому відведена роль «називати ознаки, властивості, риси об'єктів позамовної дійсності і виражати їх через зв'язки з цими предметами» [2, с. 93].

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Прикметники, які позначають властивості, ознаки, риси людини не раз ставали об'єктом дослідження в різних мовах. М. Бабенко проаналізувала прикметники волевиявлення в сучасній англійській мові [1], Р. Мельник – прикметники зі значенням «старанний, працьовитий» у німецькій мові [9], розвідка М. Ткачівської присвячена сполучуваності та функціональним особливостям прикметників на позначення портретної характеристики в німецькій мові [10], Н. Кондратенко розглядала латинські прикметники на позначення позитивних рис людини та їх відповідники у французькій мові [6].

Актуальність дослідження: З огляду на незгасаючий інтерес до вивчення лексичної семантики в сучасному мовознавстві, який виявляється в появі все нових публікацій з цієї тематики, та на недостатнє висвітлення цього питання на матеріалі давньогрецької мови наша стаття присвячена прикметникам на позначення рис характеру в давньогрецькій мові. Цю активну групу побіжно вже досліджувалася І. Макар [7] у складі епітетів зі значенням характеристики людини в романі Лонга «Дафніс і Хлоя», однак вона ще не була об'єктом окремого комплексного аналізу.

Завдання дослідження: визначити корпус прикметників на позначення рис характеру людини і встановити їх лексико-семантичні особливості на основі контекстуального аналізу.

Матеріал дослідження: Маптеріалом дослідження слугують твори «Ефіопіка» Геліодора та «Левкіппа і Клітофонт» Ахілла Тагія. Такий вибір матеріалу зумовлено тим, що давньогрецький роман базується «на пригодах та досвіді однієї чи більше людей, які діють згідно з власними можливостями а також в ім'я своїх інтересів та почуттів» [11, с. 44-45], у ньому відбувається «виокремлення людини в бурхливому і хаотичному світі» [12, с. 293].

Виклад основного матеріалу: У науковій літературі існують різні класифікації рис характеру людини, в основу яких покладено різні підходи та критерії поділу. Б. Теплов поділив риси характеру на чотири групи: 1) найбільш загальні риси характеру, що творять психічний склад людини; 2) риси, які виражають ставлення людини до інших людей; 3) риси, що виражають ставлення людини до самої себе; 4) риси, які виражають ставлення людини до праці, своєї справи [9, с. 114-115]. Інші психологи в структурі характеру виділяють дві групи рис: першу складають риси, які становлять систему ставлення до особистості, і яку ділять на чотири групи за Б. Тепловим, а другу – інтелектуальні, вольові та емоційні риси характеру (кмітливості, рішучість, ніжність тощо) [3, с. 128]. В. Воронцов поруч з даною класифікацією подає також поділ рис характеру на чотири великі групи: 1) інтелектуальні риси; 2) емоційні риси; 3) вольові риси; 4) моральні риси [5, с. 297]. Специфіці досліджуваних прикметників найбільше відповідає остання класифікація, за нею ми їх і розглядатимемо.

На матеріалі текстів вказаних романів за допомогою лексикографічних джерел [13] та контекстуального аналізу було виокремлено такі семантичні класи ЛСГ прикметників на позначення рис характеру:

- Прикметники, які містять сему «інтелект»: σοφός (розумний), σόφρων (мудрий), ἐνεός (дурний), ἀγνώμων (нерозумний).
- Прикметники, які містять сему «емоція»: σοβαρός (гордий), ὑβριστής (гордий, нахабний), ὑπέρφρων (гордий, зверхній), λαλός (балакучий), πολυπράγμων (цікавий), ζηλότυπος (ревнивий), φθονερός (заздрісний).
- Прикметники, які містять сему «воля»: ἀνδρείος, ἀγήνωρ, τολμηρός, θρασύς, γενναῖος, ἰταμός, θαρράλεος, ἀλκιμός (мужній, хоробрий), δευλός, ἄτολμος, ἀναδρος (боязусливий, несміливий), ὑπόκουφος (легковажний), ῥάθυμος (легковажний), πρῶτος (старанний, сумлінний), δραστήριος, νοθρός (діяльний).
- Прикметники, що містять сему «мораль» і виражають відповідність/невідповідність стандарту: ἀγαθός (добрий, шляхетний), χρηστός (добрий, чесний), καλός (добрий, гарний), κακός (поганий, недобрий), φιλόανθρωπος (ласкавий, привітний), φίλικός, φίλιος (дружній, прихильний), εὔνοος (прихильний, милостивий), ξένιος (гостинний), ἀνήμερος (злий, грубий), πονηρός (хитрий), δυσερίς (сварливий), ἀπηνής (сворий, жорстокий), ἐπίκουρος (турботливий), εὐηθής (цирий, простий), ἀληθής (справедливий, щирий), ἀπλοικός (щирий, простий), ἀψεудής (чесний), ἀλτήριος (підступний), δολερός (хитрий, підступний), πιστός (вірний), ἄπιστος (невірний), δίκαιος (справедливий), ἀδίκος (несправедливий), ἀθέμιτος (несправедливий), ἄφρονος (цедрий), λίχνος (жадібний).

Прикметники характеру, виявлені в аналізованих текстах, вступають в синтагматичні зв'язки з іменниками таких лексико-семантичних груп:

1. «Люди», де ми виокремлюємо підгрупи: 1) власні імена: ὁ Καλασίρις (Каласірид), ὁ Θεαγένης (Феаген), ἡ Χαρίκλεια (Харіклія), ὁ Κνήμων (Кнемон), ὁ Ὑδάστης (Гідаст), ἡ Περσίνα (Персіна), ἡ Δημαινέτη (Деменета), ἡ Ἀρσάκη (Арсака), ἡ Κυβέλη (Кібела), ὁ Харикλής (Харікли), ὁ Ὀροонδάτος (Ороондат), ἡ Θείσβη (Фісба), ὁ Πελώρ (Пелор), ὁ Κλειτοφών (Клітофонт), ἡ Λευκίππη (Левкіппа), ὁ Μενέλαος (Менелай), ὁ Σατυρος (Сатир), ὁ Ферсандрос (Ферсандр), ὁ Ὀδυσσεύς (Одіссеї); 2) загальні назви людей: ὁ ἄνθρωπος (людина), ὁ ἀνὴρ (чоловік); 3) назви людей за статевою ознакою: ὁ ἀνὴρ (чоловік), ἡ γυνή, τὸ γυναιόν (жінка), ὁ νεανίσκος, ὁ νεανίας (юнак), ἡ κόρη (дівчина); 4) назви людей за дружніми відносинами: ὁ φίλος (друг); 5) назви осіб за родом занять: ὁ ἄθλητής (атлет), ὁ ληστής (розбійник), ὁ φύλαξ (сторож, охоронець), ὁ πεζόμαχος (піхотинець), ὁ δικαστής (суддя); 6) назви осіб за соціальним статусом: ὁ βασιλεύς (цар), ὁ οἰκέτης (слуга), ἡ θεράπεινα (служниця), ὁ εὐνούχος (евнух); 7) назви осіб за родинними стосунками: ὁ πατήρ (батько), ἡ θυγάτηρ (дочка); 8) назви та імена ірреальних істот: ὁ δαίμων (божество), ὁ θεός (бог), ὁ Ἑρμῆς (Гермес), ἡ νύμφη (німфа), ὁ Ζεὺς (Зевс).

2. «Групи людей»: τὸ γένος (плем'я, рід), ὁ δῆμος (народ).

3. «Частини тіла»: ὁ ὀφθαλμός (око), ἡ ὀφρὺς (брова).

4. «Тварини»: τὸ θηρίον (тварина, звір), τὸ πρόβατο (вівця), ὁ ἀρνός (баран), τὸ σκυλάκιον (щениця), ὁ λέων (лев).

5. «Абстрактні поняття», які поділяються на підгрупи: 1) іменники, що позначають психічні властивості: ὁ ἦθος (характер), ἡ ψυχὴ, τὸ φρόνημα (душа); 2) іменники, що позначають психічний стан: τὸ λῆμα (рішучість, відвага); 3) іменники, що позначають процес: ὁ βίος (життя); 4) іменники, що позначають дію: τὸ ἔργον, ἡ πράξις (справа), ὁ δρασμὸς (втеча); 5) іменники, що позначають інтелектуальну діяльність: τὸ πλάσμα (вигадка), ἡ φαντασία (уявлення), ἡ ἐπιβουλή (умисел); 6) іменники, що позначають мовленнєву діяльність: ἡ λέξις (слово), ἡ ὑπόσχεση (обіцянка), ἡ ἐπαγγελία (оголошення); 7) іменники на позначення певних понять: τὸ ὄνομα (ім'я), τὸ τέλος (кінець), ἡ τύχη (доля).

6. «Географічні об'єкти»: ἡ θάλαττα (море), ὁ ποταμός (річка).

Зафіксовані також випадки, коли аналізовані прикметники слугують означенням до займенників, у текстах це ἐκεῖνη (та), τίς (хто), τί (що), ὅς (котрий), σὺ (ти).

Найуживанішими прикметниками з загальною семою «мораль» є καλός (58 випадків вживання) і ἀγαθός (54 випадки вживання). Проте прикметник καλός, як правило, реалізує значення «гарний з естетичної точки зору» або «чудовий загалом». Значення «гарний з моральної точки зору» фіксуємо лише у двох випадках вживання – з іменниками ὁ ἀνὴρ та ὁ δικαστής. ... ἀνδρὶ καλῷ (Hel., X, 14) – гарній людині – віддає на виховання ефіоп Сісіміфр царську дочку жерцю Харіклу. В іншому епізоді гарним нічним суддею – καλός γε καὶ ὁ νεκτερινός δικαστής (Tat., VIII, 9) – називає жрець храму Артемиди ефесця Ферсандра, звинувачуючи того, що він під покровом ночі на власний розсуд творить різноманітні злодіяння. В даному випадку лексема καλός містить іронічну сему та суб'єктивну оцінку одного персонажа іншим.

Лексема ἀγαθός є не лише однією з найчастіше вживаних, але й притаманна найширша семантика порівняно з іншими прикметниками, що зустрічаються в текстах. Сполучаючись з іменниками, вона набуває різних відтінків значень: 1) «добрий з моральної точки зору, благородний, порядний»: Ξενῶ δέ σε οὐκ ἐν ἑμαυτοῦ, ἀλλ' ἐν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ κάμει ὡς ἰκέτην ὑποδειξαμένου (Hel., II, 21) – Я зарочую тебе не до свого (дому), до доброго чоловіка, котрий прийняв мене благаючого; 2)

«чудовий»: ὄτι γε δὴ μόνην σε οὐδέποτε καταλιπὼν, ἀλλ' ἄσοι φύλακα Καλασίριν τουτονὶ παρακαταστήσας. (Hel. VI, 7) – *я й тоді не залишу тебе саму, але приставлю до тебе цього чудового охоронця й батька Каласірида*; 3) «шановний, дорогий»: τι ἄρα τοῦτο... ὦ γὰρ Καλασίρι; (Hel. III, 7) – *що ж це таке, шановний Каласіриде?* 4) «хоробрий»: Ὁ δὲ ἐπὶ πηγάλλετο καὶ θυμὸν ἔχειν ἀγαθὸν προὔτρεπεν... (Hel. I, 19) – *він (Кнемон) обіцяв і закликав мати хоробрий дух*; 5) «шляхетного погодження»: Εἰς ἔω γὰρ ἀφιζόμεθα πρὸς τὸν Μιτράνην, καὶ πάντα τρόπον λυσασθαί σοι τὸν ἄριστον Θεαγένην πειρασόμεθα. (Hel. V, 34) – *Тоді ми прийдемо до Мітрана і спробуємо всі способи, щоби викупити тобі шляхетного Феагена*; 6) «сприятливий, зручний»: οὐκ ἔστιν ὅπως ἂν ἐς καιρὸν βελτίονα τοὰ παροντος φυλάξειας (Hel. V, 16) – *бо не буде для розмови більш вдалої нагоди*; 7) «щасливий, благополучний»: οἱ θεοὶ γὰρ ἐπιτρέπουσι: θόρυβον δὲ τινα καὶ ταραχὴν προμηγνύει τὸ δαιμόνιον, ἐσομένην μὲν παρὰ τὰς θυσίας, εἰς ἀγαθὸν δὲ καὶ ἡδὺ τὸ τέλος καταστρέψουσιν... (Hel. X, 4) – *Але боги передрікають тривогу і хвилювання, які піднімуться під час жертвоприношення, однак приведуть до благополучного і радісного кінця*.

Зустрічаємо випадки, коли письменники вживають прикметники καλός і ἀγαθός поруч. В уже згаданому нами епізоді, де Сісіміфр віддає царівну на виховання Харіклу – ἀνδρὶ Ἑλληνί τε... καλῶ καὶ ἀγαθῶ – *грекові чудовому й благородному* (Hel. X, 14), одна лексема підсилює значення іншої. В іншому випадку ці прикметники слугують епітетами головних героїв «Ефіопіки» закоханої пари Феагена й Харіклії. Їх названий батько Каласірид, здійснюючи узливання богам, зазначає: σπένδομεν ... θεοῖς ἐγγυφῶριος τε καὶ Ἑλληνίους ... καὶ προσέτι Θεαγένει καὶ Χαρικλείᾳ τοῖς καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς, ἐπειδὴ καὶ τοῦτους εἰς θεοῦς ἀναγράφω... (Hel., II, 23) – *здійснюю узливання богам місцевим та грецьким... а також Феагенові й Харіклії, прекрасним і благородним, оскільки і їх зараховую до богів*. Тут прикметник καλός виступає у своєму головному значенні «красивий». У даному випадку маємо також явище, притаманне грецькому роману загалом, де в головних героїв до зовнішньої краси додаються високі моральні якості, а Геліодор це підкреслює порівнянням їх з богами.

Інші прикметники, що позначають моральні риси характеру, зустрічаються в романах значно рідше і мають набагато вужчу семантику. Деякі з них виступають епітетами лише до певних іменників чи класу іменників. Наприклад, прикметник ξένιος у п'яти з шести випадків вживання слугує означенням до іменника ὁ Ζεύς (Hel., II, 2; II, 2; Tat. II, 12; III, 17; III, 21), що не дивно, оскільки прикметник ξένιος в давньогрецькій мові вживався як епітет даного бога, якого вважали опікуном подорожуючих. Ще в одному випадку ξένιος разом з прикметником φίλος слугує означенням до іменника ὁ θεός. Навсікл благає свого гостя Кнемона *заради гостинних і прихильних богів* – πρὸς ξενίων καὶ φίλων θεῶν (Hel., VI, 2) – розповісти йому все про Фісбу, в яку був закоханий.

Група прикметників з семою «воля» містить синонімічний ряд зі значенням «хоробрий», який налічує вісім одиниць: ἀνδρείος, ἀγῆνωρ, толμηρός, θρασύς, γενναῖος, ἰταμός, θαρράλεος, ἀλκικός. Аналіз випадків вживання даних лексем у романах «Ефіопіка» та «Левкіппа і Клітофонт» підтвердив, що всі вони дуже близькі за значенням, проте стилістично відрізняються між собою. Найбільш «високими» за стилем є прикметники ἀνδρείος та γενναῖος, у тексті вони завжди вживаються в якості об'єктивної позитивної оцінки і слугують означеннями живих осіб – ὁ ἀνὴρ (Hel., V, 33), ὁ Θυαμῖς (Hel., VII, 5), ὁ νεανίσκος (Tat., VIII, 9) та абстрактних іменників, що позначають внутрішній світ людини – τὸ φρόνημα (Hel., X, 16) або риси характеру – τὸ λήμα (Hel., X, 16; X, 28).

Прикметники толμηρός і θρασύς поруч зі своїм основним значенням «хоробрий» реалізують в аналізованих текстах «нахабний, зухвалий». Феаген є толμηροῦ καὶ θρασέως – *зухвалим та нахабним* (Hel., VII, 19), бо не вклоняється цариці, як це заведено у її підданих. У даному випадку лексеми толμηρός і θρασύς, підсилюючи значення одна одної, крім семи «мінус» містять також сему «емоція» і суб'єктивну оцінку, і визначити це нам допомагає як макро-, так і мікроконтекст.

Прикметникам, що містять сему «емоція», притаманна дуже вузька семантика і сполучуваність. Вони слугують означенням лише до іменників лексико-семантичної групи «люди». ὁ σοβαρός ... καὶ ὑπερήφανος – *гордим і зверхнім* (Hel., VII, 25) вважає служник Ахемен Феагена через поведінку героя у полоні. Татії, описуючи раба на ім'я Комар, дає тому таку характеристику: ... οἰκέτης πολύπραγμων καὶ λάλος καὶ λίχνος – *служник цікавий, балакучий і жадібний* (Tat., II, 20).

Найменш численну групу серед прикметників, що позначають риси характеру, становлять лексеми, що позначають інтелектуальні здібності людини, їх всього чотири: σοφός, σώφρων, ἐνέος, ἀγνώμων. Усі вони виступають означеннями дійових осіб роману за винятком прикметника ἀγνώμων. Ὡ θάλαττα ἄγνωμον, ἐφθόνησας ἡμῖν ὀλοκλήρου τοῦ τῆς φιλανθρωπίας σου δράματος – *О море нерозумне, чому ти відмовило нам у тому, щоби повністю віддячити тобі за людяність* (Tat., III, 23) вигукує юнак Сатир, що Левкіппа врятувалася від рук морських розбійників, а його товариша Клінія під час аварії корабля віднесло в море і його доля друзям невідома. Тобто, повернувши дівчину, море забрало їхнього товариша. У даному випадку простежується перенесення характеристики людини на географічний об'єкт, в основі якого лежить схожість поведінки, і чітко присутній оцінний і раціональний компонент.

Висновки і перспективи подальших досліджень: Проведене дослідження показало, що прикметники на позначення характеру в аналізованих романах налічують 54 одиниці і сполучаються з 61 іменником. Найбільш численною та продуктивною є група ад'єктивів, які позначають моральні риси. Їх є 27 і сполучаються вони з 42 іменниками. Серед них найбільший коефіцієнт сполучуваності виявляє прикметник ἀγαθός, який сполучається з 28 іменниками, а також реалізує в аналізованих романах сім відтінків значень, які об'єднуються спільним поняттям позитивної оцінки. Наступною за чисельністю є прикметники з загальною семою «воля» – 16 лексем. Найменше одиниць налічують групи прикметників, що позначають емоційні та інтелектуальні риси характеру, сім і чотири відповідно, а також їм притаманна найвужча сполучуваність.

Також слід зазначити, що використання прикметників на позначення рис характеру авторами, твори яких аналізуються, є нерівномірним. Геліодор вживає значно більше епітетів, ніж Татій, і в «Ефіопіці» присутні майже всі перелічені прикметники, крім ἀγνώμων та ἀλκικός, тоді як в романі «Левкіппа і Клітофонт» фігурує близько половини з них. Це свідчить про те, що використання епітетних сполучень відображає безпосередньо манеру письма та особливості стилю авторів.

Спостереження над мовою Геліодора й Ахілла Татія дало нам змогу виявити активне використання прикметників на позначення рис характеру як засобів вираження специфіки ментального світу. Досліджувані лексеми використовуються у функції постійних епітетів, а також входять до складу традиційних формул давньогрецької мови пізнього періоду. Плідним може бути також зіставний аналіз прикметників на позначення рис характеру людини на матеріалі прози інших авторів цього періоду.

Література:

1. Бабенко М.Ю. Англійські прикметники волевиявлення (парадигматичний та синтагматичний аспекти). Автореф. дис. ... канд. філол. наук. Харків, 2004. 23 с.
2. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови. Київ, 1993. 335 с.
3. Винославська О.В., Бреусенко-Кузнецов О.А., Зливков В.Л., Апішева А.Ш., Васильєва О.С. Психологія. Навчальний посібник. Київ: , 2005. 352 с.
4. Вольф Е.М. Грамматика и семантика прилагательного. Москва, 1978. 200 с.
5. Воронцов В. Управление знаниями. Минск, 2016. 351 с.
6. Кондратенко Н.Ю. Латинські прикметники на позначення позитивних рис характеру людини та їх відповідники у французькій мові в психологічному та лінгвістичному аспектах. URL: [http:// linguistics.nuos.edu.ua/ news/latinski – prikmtniki – na – roznachennya – rozitivnikh – ris – kharakteru – lyudini](http://linguistics.nuos.edu.ua/news/latinski-prikmetniki-na-roznachennya-rozitivnikh-ris-kharakteru-lyudini). (Дата звернення: 16.01.2018)
7. Макар І. Епітети зі значенням характеристики людини (на матеріалі роману Лонга «Дафніс і Хлоя»). Українське мовознавство: міжвідомчий наук. зб. К., 2007. Вип. 36. С.86-94.
8. Мельник Р.М. Прикметники зі значенням «старанний, працьовитий» у німецькомовній картині світу. Автореф. дис. ... канд. філол. наук. Львів, 2007. 20 с.
9. Теплов Б.В. Психология. Москва: Учпедгиз, 1953. 121 с.
10. Ткачівська М.Р. Сполучуваність та функціональні особливості прикметників на позначення портретної характеристики людини в сучасній німецькій мові. Автореф. дис. ... канд. філол. наук. Львів, 2004. 21 с.
11. Perry V.E. The ancient Romances. A Literary-Historical Account of their Origins. Los Angeles: Berkeley, 1967. 386 p.
12. Reardon V.P. The Greek Novel. Phoenix. 1969. N 23. P. 291-309.
13. Δημητράκου Δ. Μέγα λεξικόν όλης της ελληνικής γλώσσης. Αθήνα, 2000.

Джерела ілюстративного матеріалу:

1. Achilles Tatius. Leucippe and Clitophon. Stockholm, 1955. 167 p.
2. Heliodori Aethiopicorum Libri decem. Lipsiae, 1860. 312 p.